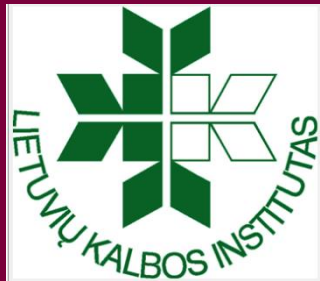

**Vilniaus
universitetas**

Iš užsienio grįžusių emigrantų vaikų kalbos tekstynas: lietuvių kalba kaip pirmoji, antroji ar svetimoji?

**Rita Juknevičienė (VU)
Lina Bikelienė (VU), Nida Poderienė (LKI),
Joana Pribušauskaitė (VU), Aurelija Tamulionienė (LKI)**

*CLARIN-LT: naujausi skaitmeniniai ištekliai ir tyrimai
2022 m. kovo 18 d.*

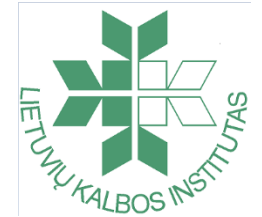
Iš užsienio grįžusių emigrantų vaikų kalbos tyrimas

Prielaidos:

- Lietuvos mokyklose daugėja iš užsienio atvykusių ir lietuvių kalbos nemokančių mokinių;
- lietuvių K2 kalbos ugdymo tikslams netinka bendroji lietuvių kalbos ir literatūros programa ir pagal ją parengtos mokymo priemonės;
- vaikų kalbiniam ugdymui netinka ir suaugusiems skirtos mokymo priemonės.

Problema:

- Ko ir kaip mokyti?

Iš užsienio grįžusių emigrantų vaikų kalbos tyrimas

Tikslai:

- ištirti ir aprašyti 8-12 m. amžiaus vaikų lietuvių kalbą: gimtakalbių (K1) ir atvykusių iš užsienio (toliau trumpinama - K2);
- parengti lietuvių kalbos lygių aprašus ir ugdymo metodiką.

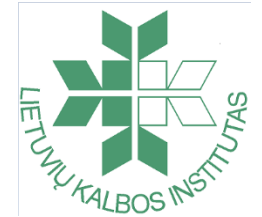
Uždaviniai:

- sukaupti 8-12 m. amžiaus vaikų lietuvių K1 ir K2 kalbos tekstynus;
- palyginti K1 ir K2 kalbos atmainas, jas aprašyti.

Projekte dalyvavusios mokyklos

- 1) Druskininkų „Atgimimo“ mokykla
- 2) Kauno Aleksandro Puškino gimnazija
- 3) Kauno Kazio Griniaus progimnazija
- 4) Klaipėdos Vitės progimnazija
- 5) Šiaulių r. Dubysos aukštupio mokykla
- 6) Vilniaus lietuvių namai
- 7) Vilniaus Maironio progimnazija
- 8) Vilniaus tarptautinė mokykla

Tekstyno kaupimas

- Sociolingvistinė apklausa apie mokinių kalbinę patirtį
- Tėvų/globėjų sutikimai
- Mokytojų-talkininkų apmokymas
- Garso įrašų ir rašinėlių rinkimas
- Garso įrašų ir rašinėlių skaitmeninimas
- Duomenų kodavimas ir analizė

Tekstyno sandara

I. Sakytinė kalba

- struktūruotas interviu pagal iš anksto parengtą scenarijų
 - prisistatymas, amžius, pomėgiai ir pan.
 - įsimintinas įvykis ar patirtis
 - pasakojimas pagal paveikslėlius

II. Rašytinė kalba

- rašinėlio tema – „Susipažinkite - tai aš!“

Formatas

sąsytinė kalba

<S> o kuris įvykis tau labiausiai patiko </S>
<V> (aa) žinojo <?> </V>
<S> koks tai įvykis buvo </S>
<V> (aa) <?> man labai patinka plaukioti mano mėgstamiausias įvykis </V>
<S> kada tai buvo </S>
<V> (aa) per vasarą </V>
<S> kas dalyvavo </S>
<V> <?> </V>
<S> kas dalyvavo </S>
<V> aš ir aš ir mano šeima ir < ?> </V>

rašytinė kalba

Mano vardas yra Markas. Man aštuoni metai. Aš mėgstu žaisti futbolą. Aš gyvenų <adresas> kaime <adresas> gatviai. Man patinka mokykloje susitikti su draugais. Ir nepatinka mokykloje kad kažkas mane pravarčiuoja. Einu i lauka kad būna šiltos dienos spartau kamuoli į vartus. Viena kartą norėčiau būti statybininkų. Aš norėčiau kad nebutų kovido.

Lietuvių K1 vs K2

	Lietuvių K1	Lietuvių K2
Vidutinė pokalbio trukmė	9.10 min	9.33 min
Vidutinis mokinio pasisakymo ilgis	538 ž.	460 ž.
Vidutinis rašinio ilgis	89 ž.	100 ž.
Iš viso	23141 ž., 49 vartotojai	38443 ž., 77 vartotojai

K1 vs K2: labiausiai išsiskiriantys žodžiai (angl. *keywords*)

Sakytinė raiška:

- K1 kalba: *tai, tiesiog, labai, šiaip, va, tikrai, aišku, tenai, tikriausiai*
- K2 kalba: *aš, em, ee, aa, nežinau, man, ėjo, patinka, ten, jis, mes*

1 pvz.

(...) *mano gyvenimas **šiaip visai** geras **tai** Lietuvoje **nu tokie** orai man **visai** patinka **nes** man patinka dienos kai lyja . **nes** . nežinau man **tiesiog** kaip saulė labai šviečia man būna labai karšta* (Lsak2053)

2 pvz.

(...) *iš autobuso **aš** vaikščiojau namo ir (am) tą dieną buvo fizinis **aš** grįžau namo* (Usak2150)

K1 vs K2: formų įvairovė ir variantiškumas

K1 rašytinė

*norėčiau (176), noriu (44),
norėsiu (7), nori (7)*

*mokykloje (89), mokykla (30),
mokyklą (26)*

K2 rašytinė

*norėčiau (87), norecau (4),
norečiau, (13), noriu (62), nori (9),
norėjau (7), norėtum (7)*

*mokykloje (60), mokykla (28),
mokyklą (19), mokyklos (7),
mokikla (4)*

Žodžių junginiai

K1 samplaikos

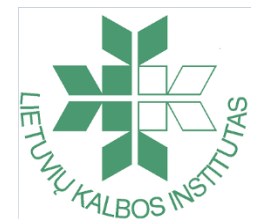
- 1) *man labai patinka*
- 2) *mokykloje man patinka*
- 3) *labai patinka nes*
- 4) *patinka būti su*
- 5) *nes man patinka*

3 pvz.

(...) **man patinka** piešti (em) **man patinka** šokti (em) **man patinka** eiti į lauką pasivaikščioti su šeimos nariais **man labai patinka** prie jūros at= at= at= (Usak2158)

K2 samplaikos

- 1) *man patinka lietuvoje*
- 2) *man patinka kad*
- 3) *man dar patinka*
- 4) *man patinka man*
- 5) *labai patinka man*
- 6) *mokykloje man patinka*
- 7) *man patinka žaisti*
- 8) *patinka man patinka*
- 9) *man patinka eiti*
- 10) *em man patinka*
- 11) *patinka žaisti su*
- 12) *nes man labai*
- 13) *taip man patinka*
- 14) *patinka man labai*
- 15) *patinka eiti į*
- 16) *man nelabai patinka*
- 17) *(ee)man patinka*
- 18) *man viskas patinka*
- 19) *man mokykloje patinka*
- 20) *laisvalaikiu man patinka*
- 21) *man patinka matematika*
- 22) *patinka man atrodo*
- 23) *man patinka (ee)*

**Vilniaus
universitetas**

Apibendrinimas

- Skirtumai tarp lietuvių K1 ir K2 nėra tokie dideli, kaip buvo galima tikėtis:
 - Leksinių kalbos dalių vartojimo skirtumai nėra itin ryškūs, nors K2 raiškoje dažnesnės nenorminės rašybos formos.
 - Daugiau skirtumų matyti iš funkcinių kalbos dalių vartojimo.
- Vaikų kalboje gausu iš pokalbininko – mokytojo – „pasiskolintos“ leksikos.
- Vaikų kalbos atliktys itin trumpos, tad siekiant tekstyno reprezentatyvumo, jau sukaupti ištekliai turėtų būti ir toliau plečiami.

Nuoširdi padėka mokytojoms

Faustai Bagdonaitei

Agnei Bartkaitei

Vilijai Ivanovienei

Daivai Rašimienei

Kristinai Stankutei-Matei

Vilmai Vaitkevičienei

Nijolei Volosevičienei

Ingridai Vrubliauskaitei

Vilniaus
universitetas

**Vilniaus
universitetas**

Projektą „Grižusių į Lietuvą emigrantų vaikų kalbinė integracija: lietuvių kalbos mokėjimo lygių aprašai ir lietuvių kalbos ugdymo metodika“ (sutarties į Nr. S-REP-21-1) remia LMT ir ŠMSM

Ačiū už dėmesį

KONTAKTAI

Rita Juknevičienė
projekto „EMVAKA“ vadovė
rita.jukneviciene@flf.vu.lt